

Počitek v Gospodu

Italijanska beseda *riposare* (počivati) izvira iz grškega glagola *pauein*, ki pomeni »ustaviti se«. Zato »počivati« pomeni prenehanje neke dejavnosti. Počitek je torej opredeljen glede na dejavnost. To je gotovo odsev severnoevropske kulture delovne etike, ki ima za podlago protestantske temelje. Mogoče je bil kakšni katoliški deželi (kot je npr. Italija) prihranjen stres delovne etike.

Po tej viziji dela in dejavnosti predstavlja dostojanstvo človeške osebe delo samo po sebi. Oseba ima vrednost v družbi zaradi prispevka, ki ga je sposobna dati preko svojega dela. Kakor je torej civilna in družbena vrednost osebe sorazmerna z njeno dejavnostjo, tako je na verskem področju odrešenje tesno povezano z delovno dejavnostjo.

Iz tega izhaja, da neproduktivna dejavnost v času počitka nima nobene vrednosti. »Prosti čas«, čas, ki je prost od dela, čas, v katerem lahko vsakdo počne, kar želi, čas, ki je namenjen temu, da ponovno pripravi človeka na delo, je neuporaben za ekonomske cilje, ker je neproduktiven.

Herbert McCabe je zapisal:

Človek mora delati, kar mu je ukazano, ko dela, toda v prostem času (ko ne dela) lahko počne, izpoveduje, bere, kar hoče. Te stvari so omejene samo takrat, ko so v zvezi z delovnim razmerjem. (...) V tej družbi se kultura nagiba k temu, da postaja neke vrste zasebna igra, v kateri biti »prost« pomeni prost vsa kršne relevantnosti; in kdor je irelevanten, ni vreden kontrole. Filozofom, znanstvenikom, romanopiscem in teologom se ni treba na noben način počutiti odgovorne do skupnosti zaradi tega, kar trdijo, ker jih tako ali tako nihče ne jemlje resno.

Joseph Pieper je dokazal, da je bilo v antiki ravno obratno. Beseda »delo« je v grškem svetu označevala ne-počitek. Tako je v latinščini beseda »delo« (*neg-otium*) pomenila posel, obveznost, zaposlenost, ne-počitek. Pieper zato zaključí, da klasični svet vodi k civilizaciji, v kateri se dela zato, da bi imeli prosti čas, in ne ravno obratno.

Samo v tem antičnem kontekstu lahko ponovno najdemo krščanski pomen nedelje. Mi v resnici počivamo zato, da bi sami sebe spomnili, da nismo predvsem delavci in da se vse naše dostojanstvo ne konča pri produktivni dejavnosti.

Kakor je Bog poklical Izraela iz egiptovske sužnosti, tako smo mi poklicani, da izstopimo iz sužnosti svetu dela. Če ponovno navedemo Herberta McCabe-a:

Zapoved počitka je povezana z malikovanjem dela. Prav tako kot so vsi maliki »sad dela človeških rok«, lahko tudi delo postane malik, orodje odtujevanja. (...) Shabbat - Sobota te ustavi, da te ne posrka želja po uspehu, te reši pred tem, da postaneš suženj produktivnosti in zaslužka.

Kar sta Pieper in McCabe napisala o naši osvoboditvi od etike dela in njenih antropoloških posledic, je in ostaja resnično in lepo. Vendar pa njuna razmišljanja, ki izhajajo iz konkretne realnosti takratnega delovnega sveta, niso več sama po sebi umevna. Pieper je pisal leta 1948, ko je Nemčija poskušala po strahotah svetovne vojne zgraditi novo družbo, medtem ko je McCabe pisal dvajset let pozneje. Mi pa danes vstopamo v svet, v katerem se delo začenja razumeti na nov način. To pomeni, da tudi počitek v Gospodu dobiva novo vrednost.

Zygmunt Bauman, avtor knjige z naslovom *Tekoča modernost* v svojem delu raziskuje prav to spremembo. V svoji knjigi trdi, da smo prispeli do konca tega, kar sam imenuje doba »trdnega kapitalizma«. To je bila doba tako imenovanega »fordizma«. Takrat se je sklepal zakon med kapitalom in delovno silo. Mogoče sta se kdaj prepirala, vendar sta potrebovala drug drugega. To je bil zakon med človeškimi sposobnostmi in denarjem. Zaposlitev je pogosto trajala vse življenje. Tovarniška proizvodnja je bila odvisna od sposobne in stabilne delovne sile. Vendar je ta svet v zatonu. Dejansko vstopamo v to, kar Bauman imenuje »tekoča modernost«. V tem svetu se kapital ne veže na trdna razmerja, temveč kroži in išče poceni delovno silo. Bauman piše: Kratka srečanja zamenjujejo dolgoročne zveze. Da bi naredili kozarec limonade, ne posadimo drevesa.

Povprečen Američan v svojem življenju enajstkrat zamenja službo. Bogati in močni so tisti, ki menjujejo več. To so moderni nomadi, vedno pripravljeni, da vstanejo in gre do. Vse, kar potrebujejo, sta mobilni telefon in prenosni računalnik. Uspešne družbe, kot je Nike, nimajo niti tovarn niti ne zaposlujejo novih delavcev – to bi bilo nepotrebno breme. Bauman pravi:

Danes obdrži moč tisti, ki se premika in deluje hitreje, ki se bolj približa neprestanemu gibanju. Na drugi strani so tisti, ki se ne premikajo s takšno hitrostjo, in predvsem tista kategorija ljudi, ki sploh ne more zapustiti delovnega mesta po svoji želji – to so tisti, ki jim drugi ukazujejo.

Ta dejstva spreminjajo pomen dela v naši družbi. Delo je kraj negotovosti, glede na to da so pogodbe za kratek čas, nestabilne ali celo sploh ne obstajajo. Ta negotovost uničuje zaupanje in tiho zavezanost delavcev. Sindikati, vsaj v Veliki Britaniji in v Združenih državah, izgubljajo velik del svoje moči. Stanje negotovosti pomeni, da se vsakdo bori, da bi ohra-

nil svoj položaj. In zato delo ne more biti več osrednjega pomena za identiteto velikega števila ljudi. Kdor je reven, je lahko vse življenje brezposeln, kdor dela, pogosto zamenja službo. Delo ne more več nuditi varnega oprimka, osi, okrog katere se vrtijo in gradijo definicijo samih sebe, lastne identitete in življenjskih načrtov. Ravno tako dela ne moremo zlahka razumeti kot etični temelj družbe ali kot etično os življenja posameznika.

Vse to spremeni pomen Gospodovega dne in pomen počitka. Če je vedno več ljudi, ki svoje identitete ne definirajo na podlagi dela, ki ga opravljajo, jim torej ni treba biti osvobojeni od takšne lažne identitete. Kakšen je torej danes pomen počitka? Poudaril bi dva vidika. Prvič, Sobota je dan, ko se spomnimo svojega končnega cilja, zgodovine, ki daje smisel našemu življenju. In drugič, povabljeni smo, da počivamo v Gospodovem pogledu. Stari svet fordističnega kapitalizma je verjel v napredovanje zgodovine človeštva. Šlo je za neke vrste sekularizirane eshatologije napredka. Človeštvo je hodilo po poti proti svojemu cilju in prispevek k napredku smo dajali z delom svojih rok. Za nekatere je pot vodila v kapitalistični raj, za druge v komunistični edenski vrt, vsi pa so se strinjali, da globalen smisel življenja počiva v neki zgodbi, ki še ni dokončana. Vendar smo po padcu berlinskega zidu in koncu hladne vojne zahodnjaki izgubili smisel za širšo zgodovino, v katero bi vključili svoje osebne napore.

Vse to je protislovno, glede na to da še nobena generacija ni imela tako izostrenega občutka za razpon časa. Vsak otrok ve, da živimo v času med »velikim pokom« in veliko ohladitvijo. To zgodovino se učijo v šoli. Veliko zahodnih otrok bolje pozna dinozavre kakor krave ali koze. Lažje ločijo tiranozavra od brontozavra kot pa dolensko sivo kravo od bohinjske cike.

Vendar v dolgi zgodovini našega planeta ljudje nimamo posebne vloge. Mogoče še ni-

smo obstajali, ko je poginil zadnji dinosaver, in ko bomo izumrli, bo okrog morda letalo še veliko hroščev. To ni naša zgodovina. Edina posledica, ki jo lahko za seboj pusti človeštvo, je lahko kvečjemu negativna – ekološke katastrofe zaradi človeškega pohlepa ali vojn. Ne gledamo zgodovine, ki bi hranila kaj za nas.

Negotovost delovnih in čustvenih odnosov v svetu dela in družinskih razmerij prinaša s seboj prepričanje, da je treba živeti samo sedanjosti trenutek. Zaposlitev ne oblikuje več celotnega življenja in ideja dela kot poklicanosti je skoraj povsem izginila. Naše življenje postaja razdrobljeno, brez niti, ki bi ga povezovala in mu dajala smisel. To je, kakor se reče v angleščini, »Now Generation – generacija sedanjega trenutka«. »Sedaj« je trenutek, ki ga je potrebno nemudoma izkoristiti.

Bauman piše:

Ne glede na to, kaj ponuja življenje, – samo da je hic et nunc, takoj. Kdo bi vedel, kaj bo prinesel jutri. Odlog zadovoljitve ne prepiča več nikogar. Po drugi strani je popolnoma negotovo, če bosta današnji trud in delo obrodila sadove.

Vse te stvari spreminjajo odnos med delom in prostim časom. Izobraženi mladi, ki se počutijo domače v svetu nove tehnologije, vidijo delo vedno bolj kot obliko zabave. Medtem ko so njihovi starši hodili delat, se oni hodijo igrati. Jeremy Rifkin, predsednik Fundacije za ekonomijo v Washingtonu, pravi: *Najmlajša generacija, ki se ukvarja s posli, pripada bolj svetu teatra kot ideologije, je bolj usmerjena v etiko igre kot v ethos dela.*

Če je bil Ford tipična industrija starega trdnega kapitalizma, potem Hollywood predstavlja novega. Vsak posel postane predstava. Ekonomija se spreminja iz ogromnih tovarn v ogromen teater. To je delno posledica dejstva, da je tako imenovana »kulturna produkcija« trenutno največja industrija v Združenih državah. Postala je največji ustvarjalec delovnih mest in s prvega mesta izrinila vojaško

industrijo. Hollywood postaja model za vse druge oblike proizvodnje.

Rifkin trdi:

Medtem ko je bil za industrijsko fazo kapitalizma značilen proizvod, je za kulturno fazo značilna izvedba. Svetovalec za menedžment Tom Peters izjavlja: »Danes ni pretirano reči, da vsi vstopajo v industrijo zabave«. Peters svetuje lastnim strankam, naj se zavedajo, da je v svetu trgovine zaslužek enak seštevku domišljjskih zgodb njihovih strank. Nove ključne besede podjetniške dejavnosti so »mit«, »domišljija«, »iluzija«.

In na koncu zaključí: *Naraščajoče število posameznikov, predvsem mladih, dojema same sebe kot igralca in svoje življenje kot umetniško delo, ki se odvija pred njimi.*

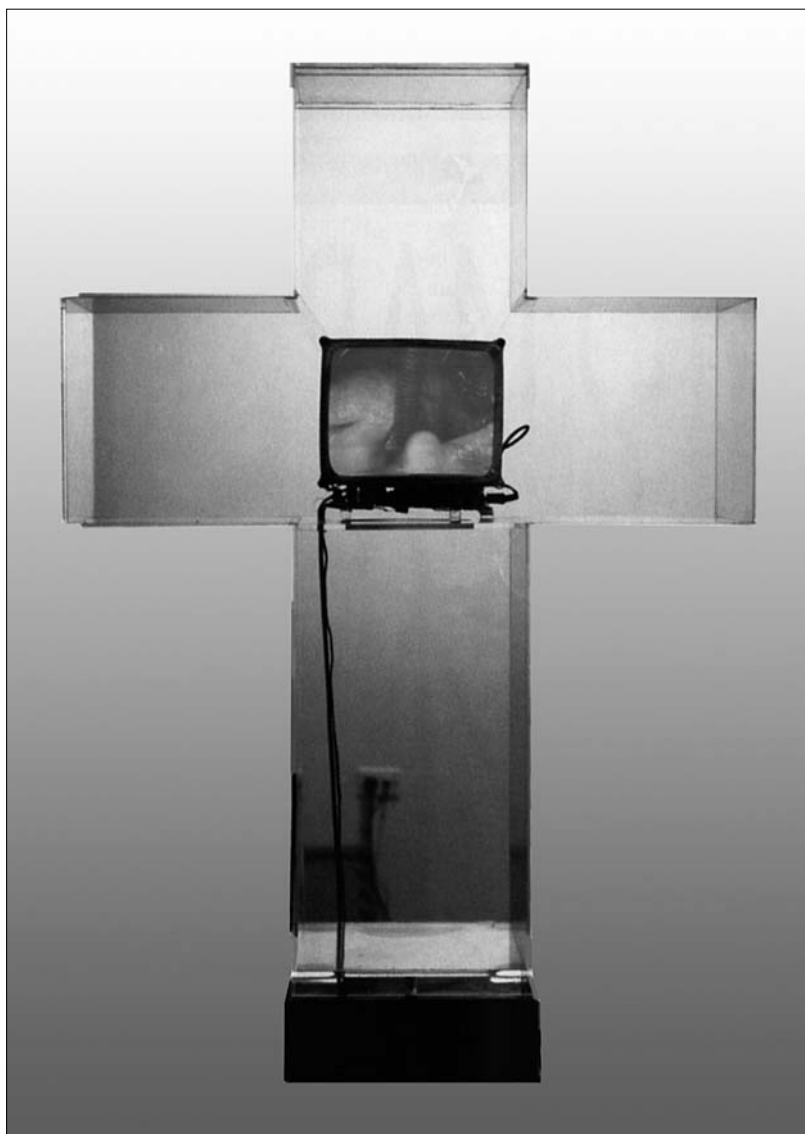
Za veliko ljudi v tem novem svetu nakupovanje ne pomeni predvsem kupiti nekaj, kar potrebujejo. To pomeni biti del neke predstave. Ogromni novi trgovski centri so izbrana mesta zabave, ki nudijo zanimiva doživetja, kjer lahko živimo v domišljjskem svetu in se igramo z virtualno resničnostjo. V Združenih državah se pogosto ustvarjajo socialne napetosti ravno v zvezi z vprašanjem, kdo ima pravico vstopiti v take centre. Postajajo zasebni in nadzorovani kraji, iz katerih so revni izključeni – lahko bi porušili idealno podobo sanjskega sveta.

Mogoče se zdi, da je to košček norega sveta, ki obstaja samo v Ameriki, v Angliji, vendar sem vstopil v največji trgovski center v svojem življenju ravno v majhnem mestu Bari na jugu Italije! Sprašujem se torej, ali je ta novi svet, v katerem je delo postalo igra in proizvodnja zabava, naravna posledica kulture, ki je izgubila svoje sanje o prihodnosti. Če Rim gori, zakaj ne bi sledili Neronovemu zgledu in igrali na liro? Če prihodnosti ni in obstaja samo sedanost, zakaj bi torej delali in varčevali za prihodnost, v katero ljudje več ne verjamejo? Jej, pij in bodi srečen, kajti jutri nas mogoče ne bo več.

Kaj pomeni za nas praznovati dan Gospodovega počitka v tej nastajajoči kulturi? Kaj za nas pomeni, da si vzamemo dela prost dan v družbi, ki je začela spreminjati delo v zabavo?

Na začetku naše zgodovine je Bog počival sedmi dan po stvarjenju sveta. In to ni bilo zaradi tega, ker bi bilo ustvarjanje vesolja zanj posebej utrudljivo! Za stara ljuds-

tva, ki so mejila na izraelsko kraljestvo, je bil počitek privilegij bogov. Človeška bitja so bila ustvarjena, da darujejo žrtve, da bi bogovi lahko jedli, pili in se zabavali v svojem svetu. Bog Izraelcev pa je svoje ljudstvo vabil, da se mu pridruži v njegovem počitku. Niso bili ustvarjeni, da bi bili sužnji bogov, ampak zato, da bi bili udeleženi pri božjem

Josei Antonio Hernínádez-Díez, *Srce Jezusovo*, instalacija, 1991, Sala RG, Caracas.

praznovanju. Naša Sobota torej ni toliko počitek od dela, kakor znamenje božjega dostojanstva v našem življenju.

Svet novega kapitalizma se s svojimi igrami in zabavo zdi bled posnetek hebrejske in krščanske Sobote. Ko je Bog ustvaril svet, je Modrost plesala pred njim. Bog je ustvaril človeka, da bi se igral z njim, da bi bil *homo ludens*.

Ali najdemo oddaljen odmev tega pri tistih, ki bi radi iz vsakega dela naredili obliko zabave? Je to mogoče bled spomin na krščansko obljubo raja, kjer ne bo več nobenega dela?

Naša "generacija sedanjega trenutka" je izgubila svoje iluzije. Kot je zapisal Fukuyama v svojem slavnem delu: zgodovina je prišla do svojega konca, onkraj ni ničesar več. Mogoče za generacijo, ki je izgubila upanje, Disneyland ostaja edini odmev njenih sanj. Upanje je nadomestila domišljija. Eshatologijo je nadomestila virtualna resničnost! Vsega tega ne pravim, ker bi hotel kritizirati modernost, sploh ne! Hočem reči, da če bomo sposobni pokazati vsaj majhen namig na večno Soboto, jo bodo naši mladi željno pripravljene objeti. Moramo pokazati, da se nas je dotaknil večni "danes" Boga, če hočemo, da bo "generacija sedanjega trenutka" v krščanstvu našla odmev svojih sanj. Kristjani moramo biti igrivi, veseli, če želimo osvojiti sodobnega človeka, za katerega je vse zabava. Potrebno mu je pokazati, da je krščanska Sobota veliko bolj poživljajoča od katere koli računalniške igrice.

Ko sem živel v kraju Santa Sabina, sem šel velikokrat molit v kapelo svete Katarine. To je bil kraj popolnega miru. Na začetku so me zelo motili ogromni oblaki malih golih angelčkov, ki so se gnetli na vsakem centimetru stropa in se prekucevali na nebesnem oboku. Zdelo se mi je, da odvrčajo od molitve. Pozneje sem razumel, da predstavljajo našo večno usodo: biti tisti, ki plešejo pred Božjim obličjem, kot Modrost ob stvarjenju. Ali lahko

kak mlad človek zasluti ekstatično veselje krščanske Sobote, ali se jim zdimo preveč resni? Kakšna je razlika med *show business-om* »generacije sedanjega trenutka« in večnim veseljem božjega večnega »danes«?

Naši trenutki Sobote so predvsem takrat, ko se spominjamo preteklosti in se oziramo v prihodnost. Naš sedanjí počitek ni enak počitku, ki ga ima »generacija sedanjega trenutka«, zanjo ne obstaja trajajoča zgodovina. Za nas kristjane je počitek spomin prihodnosti. Je torej osvoboditev od tiranije sedanjosti z njenimi skrbmi in nalogami, od tega, da nas posrkajo skrbi sedanjega trenutka. Počivamo torej, da bi se spomnili, da ima naša osebna zgodovina smisel samo znotraj širše zgodovine, ki pelje od stvarjenja k božjemu kraljestvu. Ko večni božji »danes« prodre v sedanjost, je za nas obljuba tega, kar nas čaka.

Duhovniki seveda le redko lahko praznujejo Soboto - nedeljski počitek. Postoriti je treba preveč stvari. Vendar tudi mi potrebujemo trenutke Sobote med delovnim tednom. Smo oznanjevalci vesele novice, in ta je, da je človeštvo na poti proti božjemu kraljestvu. Toda kdo nam bo verjel, če nikoli ne pokažemo, da počivamo in da je naš počitek predokus božjega večnega »danes«. Živeti moramo tako, da bomo znamenje, ki kaže človeštvu, da je ustvarjeno za mir.

V judovstvu praznujejo Soboto kot poroko med Izraelom in Soboto. Sobota je nevesta, ki prihaja. Visoka pesem je nasvetejši med spevi, ker slavi ljubezen med Izraelom in njegovim počitkom. Tudi mi praznujmo Soboto tako, da bo govorila o upanju, da bo vse stvarstvo nekega dne prispelo do svoje dopolnitve. Kdo nam bo verjel, če smo vedno prezaposleni? Igra in sprostitvev sta za nas verska dolžnost!

Spomnim se nekega obiska izpred dvajsetih let, ko je naš nadrejeni prišel pogledat skupnost bratov v bližini Oxforda. Potrudili smo se, da smo naredili vtis, da zelo trdo de-

lamo in naša življenja sijajo od dobrih del. Ko smo se z njim srečali ob koncu obiska, smo zadovoljni pričakovali pohvalo - toda to se še zdaleč ni zgodilo. Rekel je: »Moja edina kritika je, da vsi preveč delate. Ali ne verujete v milost? Ni vam treba rešiti sveta«. Bilo je prepozno, da bi mu povedali, da v resnici ne delamo toliko, ampak smo samo hoteli narediti vtis nanj.

Po drugi strani se naš počitek v večnem božjem »danes« loči od počitka »generacije sedanjega trenutka« v načinu, kako gledamo in kako smo videni. Za vse, razen mogoče za bogate in slavne, zabava pomeni biti gledalec. Gledamo v zaslone: televizijske, računalniške, v kinu. Gledamo, vendar nismo videni. Neka stvar je resnična samo, če se pojavi na zaslonu. Televizija je tista, ki odloča, če neka stvar obstaja. Jean Baudrillard piše: *Danes živimo v svetu zaslonov, vmesnikov in mrež. Vse naše naprave imajo zaslon. Tudi mi smo postali zasloni. (...) živimo torej v »estetskem« prividu resničnosti.*

Pogosto neko skupnost oblikuje skupna predstava, ki osebam nudi začasno skupnost tistih, ki gledajo isti dogodek. Za nekatere je to opera, za druge nogometna tekma. Zygmunt Bauman jih imenuje »garderobne« ali »karnevalske« skupnosti. Po koncu predstave se vrnejo v garderobe, čez praznična oblačila nadenejo navadne plašče in se vrnejo v vsakdan, kjer spet postanejo del množice.

Na nek način s tem, ko pravo skupnost zamenjamo z začasno skupino, jo na koncu začnemo narobe razumeti, meni Bauman. Namesto, da bi združili neizraženo energijo želje po družabnosti, jo razpršimo in tako prispevamo k še večji osamljenosti. Obupano, vendar brezplošno jo poskušamo ozdraviti s kolektivnimi obredi, ki so redki, še redkeje pa uigrani in povezujoči. V svojem bistvu je bila ravno to Marxova kritika krščanstva. Ali nas to spominja na našo evharistijo? Kratka skupna predstava, vmes kakšna pesem, smeh pridigarjevi

domisljici, po maši skodelica čaja in hitro proč, ponovno v hladni in brezosebni dan.

Moderni gledalec je oddaljeni opazovalec, ki kritično opazuje, ohranja distanco in se hitro poslovi. To je znanstvena distanca. Je moderni Kartezijev dvomeči »jaz«. V najslabšem primeru postane voajer, ki gleda, vendar nima poguma biti viden. Uporabnik pornografije je zadnja stopnja oddaljenega opazovalca.

Ko smo vidni, izbiramo tip osebe, ki ga želimo predstaviti ljudem. Izberemo identiteto, podobo, ki se lahko poljubno spremeni. V Londonu, v bližini naše skupnosti, živi brivec, ki mu pravijo »identiteta«. Pri njem si lahko izberete, kdo želite biti tisti dan. Na njegovem seznamu sicer ni lika kristjana. Neverjeten razmah *body art-a* s tetoviranjem, *piercingom*, pobarvanimi lasmi itd. kaže, kako si neka oseba skonstruira scenografijo vsakdanjega življenja, celo za nepomembne stvari, kot je opravljanje nakupov. Plemenska znamenja kažejo našo pripadnost, pa čeprav je samo začasna.

Krščanstvo vabi k drugačnemu načinu gledanja in biti viden. Simeon gre v tempelj, vidi dete Jezusa in najde svoj počitek. »Gospodar, zdaj zapuščaš svojega služabnika po svoji besedi v miru, kajti moje oči so videle tvojo rešitev, ki si jo pripravil pred obličjem vseh ljudstev« (Lk 2, 29-32). Simeon počiva ob pogledu na svojega Gospoda. Tudi mi verujemo, da bomo našli svoj končni počitek, ko bomo gledali Gospoda v blaženem videnju. Vendar počivamo tudi takrat, ko smo videni. Svoj mir najdemo, ko smo pod Božjim pogledom. Zadnja stopnja miru in spokojnosti je takrat, ko smo v vzajemnem gledanju.

Ena najlepših upodobitev takšnega počitka, ki jo poznam, je »Madona s kanonikom van der Paele« v Bruges-u. Kanonik si je snel očala, ki jih je uporabljal za branje knjige, da njegov pogled lahko prosto počiva na detetu Jezusu. Pravkar je prešel z enega načina gle-

danja, modernega načina branja knjige, v drug način gledanja, s pogledom uprtim v obličje svojega Gospoda. Jezus se obrne k njemu in ga gleda z izjemno intenzivnostjo. In Devica je tam, tudi ona obrnjena h kanoniku, kot da posreduje to tiho izmenjavo pogledov. Otroka drži tako, da lahko gleda človeka, in tudi sama ga opazuje. Na desni strani sveti Jurij formalno predstavlja kanonika Jezusu. Kaže nanj, vendar gleda otroka. Na drugi strani opazimo svetega Donziana, tako se celotna slika zdi, kot da jo skupaj držijo vzajemni pogledi, ki se vsi stekajo k otročičku.

Gospodov dan je torej čas počitka, predokušanje našega večnega počitka. Je počitek, v katerega vstopamo, da bi se naučili gledati in biti videni. Nismo gledalci, kakor v nemirnem svetu *show business-a*. To je mirno in kontemplativno odpiranje naših oči, da bi videle znamenja božjih del. Je počivajoče gledanje, ki nam omogoča celo, da smo sposobni videti drug drugega in tako videti božjo podobo.

Pieper pojasnjuje, da so v srednjem veku ločili med razumom (*ratio*), kot njegovo diskurzivno in analitično rabo ter umom (*intellectus*), ki je preprosta intuicija resničnosti, naša sprejemljivost tega, kar se dogaja. Domet uma je neke vrste sodelovanje pri tem, kar presega naravo in je priprava na blaženo gledanje. Kontemplativno življenje poraja potrebno spokojnost in tišino, če smo pripravljeni odpreti oči in gledati. Pieper nadalje piše:

Prosti čas je oblika tiste umirjenosti, ki predstavlja potrebno pripravo za sprejemanje resničnosti; samo oseba, ki je v tišini, lahko posluša, in kdor ne molči, ne more slišati. (...) Prosti čas je predpogoj sprejemajočega razumevanja, kontemplativnega gledanja in potopljenosti v resničnost.

Zato potrebujemo trenutke, v katerih se lahko ustavimo in sprostim, ne samo zato, da bi ponovno zbrali energijo. Potrebujemo tišino, v kateri lahko odpremo oči in vidimo božje sle-

di. Ko sem bil še otrok, sem veliko časa prebil v hoji po gozdu. Naučil sem se biti v tišini, skoraj izginiti, da bi lahko opazoval ptice, lisice in jelenjad. To je čisto drugačen način gledanja od tistega, ko gledamo televizijski ali računalniški zaslon. Psalm pravi: Ostani v tišini, in spoznal boš, da sem jaz Gospod.

Tišino potrebujemo tudi, če hočemo videti božjo podobo v ljudeh. Simeone Weil je zapisal:

Najdragocenejših darov ne dobimo tako, da jih gremo iskat, ampak tako, da čakamo nanje. (...) Ta način gledanja pomeni predvsem pozornost. Duša se izprazni svoje vsebine, da bi sprejela človeško bitje, ki ga gleda, takšno, kakršno je, v vsej njegovi resničnosti.

Potrebujemo spokojnost, če hočemo videti obraz za lepотно masko in za gubami, dušo za obrazom. Moramo si osvežiti oči, da so lahko odprte za to, kar je pred nami, da so lahko pozorne na lepoto. Tako Gospodov dan ne bo samo odsotnost z dela, ampak čas, ko lahko odpremo oči. Vzemimo si čas, da opazujemo druge. Lahko gledamo svoje prijatelje, svojo družino, svoje brate in sestre v skupnosti. Odprimo oči, da bi videli veselja in skrbi, ki jih eni in drugi nosijo na svojih obličjih.

Počitek je tudi čas, ko se pustimo videti. Počivamo v božjem pogledu, ki je uprt na nas, kakor je kanonik van Paele spokojen pod Kristusovim pogledom. Rowan Williams, canterburyski nadškof, je dejal, da je to drža, ki jo imamo pred ikono. Smo pred njo in opazujemo podobo. Toda linije perspektive so načrtane tako globoko, da se zdi, da podoba sama gleda na nas. Tako piše: Ko se perspektiva »sreča« s pogledom človeka, ki kontemplira, se oči podobe premaknejo, iščejo, priklenejo nase. Spretnost branja ikon je sposobnost, da jih gledamo, rekel bi celo redka sposobnost, da se od njih pustimo gledati in brati.

Ko pridemo pred ikono, smo pred pogledom svetnika ali Boga samega. Bog nas gleda

z očmi, ki so polne resnice in usmiljenja. Williams pravi, da je to odločilno osvobajajoč pogled, pogled Stvarnika, s katerim ni mogoča nobena tekmovalnost ne konkurenca. Bog je Drugi, ki noče tekmovati, s katerim se ne smem in ne morem pogajati; Drugi onkraj nasilja; pogled, ki se mu ne morem umakniti ali ga usmeriti drugam, ki nima niti ne išče nobene prednosti.

Pod Božjim pogledom si lahko dovolimo, da smo goli. Nagota krsta v prvi Cerkvi je pomenila znamenje, da je čas sramu minil. Pred božjimi očmi lahko počivamo takšni, kot smo. Kot je zapisal Gregor iz Nice: Odvrzimo to uvelo listje, ki zakriva naše življenje in ponovno se bomo lahko pokazali pred očmi svojega stvarnika.

In kakor govori neka stara velikonočna molitev: Odstrani nam tančico z oči, daj nam svoje zaupanje, ne pusti nas v sramu in zadregi, ne prepusti nas našemu preziru.

Potrebujemo trenutke počitka, spokojne predanosti v svoji goloti pred Bogom in pred tistimi, ki jih ljubimo. Potrebujemo čas, da snamemo svoja oblačila, da se pokažemo v vsej svoji kompleksnosti in v svojih protislovjih. Ne moremo se pokazati v enem trenutku. Potrebujemo trenutke Sobote drug z drugim, s svojimi družinami, brati, s svojo versko skupnostjo. V njih se drug drugemu približamo in postajamo vidni, začenjamo zaupati v usmiljen pogled. Če smo v svojem poklicu kot posvečeni bratje, prosimo božje usmiljenje in usmiljenje svojih bratov. Drug z drugim si drznemo živeti samo, ker zaupamo v usmiljen in odpuščajoč pogled. To pomeni, da si moramo vzeti čas, da lahko povem, kdo sem, in da poslušam svojega brata. Potrebujemo čas, da v očeh drugega odkrijemo, da ima moj jaz vrednost, da ima moje

življenje smisel in cilj. Biti ljubljen pomeni biti na nek način viden; pomeni biti več kot uporaben, več kot zabaven, več kot zaželen. Pomeni biti viden ne kot objekt, ampak kot subjekt, tudi kot tisti, ki vrača pogled.

To je počitek, ne samo odmik od vročičnega delovnega tedna. To je počitek od *show business-a* vsakodnevnega življenja, počitek od biti gledalec, nositi maske in biti del praznih iger. Pomeni počivati v tišini nekoga, za katerega nisi samo »drugi«, ampak si drugi »Jaz«.

V tem je torej naš počitek, v gledanju in v tem, da smo videni. To je tudi Božji počitek, dopolnitev stvarjenja. Kot je dejal sveti Ambrozij:

Šesti dan je bilo delo dovršeno; celotno delo stvarjenja sveta je bilo zaključeno. Ustvarjeno je bilo človeštvo, človeštvo, ki vlada vsem živim bitjem, človeštvo, ki v sebi združuje vse veselje, človeštvo, ki je veselje vseh živih bitij. Prav gotovo je za nastopil trenutek, da prispevamo svojo tiho, kajti sedaj Bog počiva od svojega dela stvarjenja sveta. On je našel počitek v najglobljih krajih človeštva, v mislih, v volji in v namenih človeštva. Ker je ustvaril človeka z močjo razuma, ga je ustvaril, da bi njega posnema, da bi se trudil, da doseže krepost, da bi užival nebeško milost. Bog tukaj najde uteho, kakor sam pričuje, ko pravi: »Kje bom našel počitek, če ne pri ponižnem človeku in pri človeku miru, pri tistem, ki se boji moje besede?«. Zahvaljujem se Gospodu, našemu Bogu, da je ustvaril takšno delo, da v njem lahko najde svoj počitek. Ustvaril je nebesa, vendar nisem prebral, da bi potem počival. Naredil je zemljo, vendar nisem prebral, da bi potem počival. Naredil je sonce, luno in zvezde, vendar ne berem, da bi v njih našel počitek. Berem pa tole: ustvaril je človeka in potem je našel počitek pri njem, ki mu bo lahko odpustil grehe«.

Prevedla: Ana Reberc